

Børne- og socialminister Mai Mercados talepapir

Anledning	Besvarelse af samrådsspørgsmål W
Dato / tid	Torsdag den 4. april 2019, kl. 12.00-13.30
Talens varighed	Ca. 14 min.
Sted	

Det talte ord gælder

[Indledning]

Tak for ordet. Jeg vil gerne starte med at takke for det gode samarbejde, der har været med udvalget i denne sag. Det har været vigtigt for mig, at vi har kunne have et helt fortroligt rum til at orientere om sagen. Det tjener folkestyret til ære.

Derfor har jeg også ad to omgange inviteret jer til en teknisk gennemgang af PwC's og Kammeradvokatens undersøgelser. Her har det været muligt at stille spørgsmål til de offentlige rapporter, men ikke mindst også at få indsigt i de dele af rapporterne, der er fortrolige. Ved gennemgangen den 12. marts deltog fire fra udvalget. Her havde vi mulighed for at drøfte undersøgelserne i et fortroligt rum.

Jeg vil gøre mit bedste for at besvare jeres spørgsmål i dag, men da der er tale om et åbent samråd, er der grænser for, hvad jeg kan svare og jo i virkeligheden også, hvad I kan spørge om. Dele af undersøgelserne har stadig betydning for politiets arbejde i straffesagen.

Jeg er bedt om at redegøre for, hvorfor jeg ikke mener, at der kan placeres et tjenstligt eller politisk ansvar på baggrund af resultaterne i rapporterne fra hhv. PwC og Kammeradvokaten angående svindelsagen i Socialstyrelsen. Jeg er desuden blevet bedt om at forholde mig til den manglende efterlevelse af Rigsrevisionens anbefalinger og effektiv tilskudsforvaltning.

[Advokatundersøgelsen]

Jeg vil starte med de overordnede konklusioner fra ansvarsundersøgelsen.

Det har fra starten været vigtigt for mig at få klarhed over, hvordan svindlen kunne ske, og om nogen eller noget kunne have forhindret den. Derfor bad jeg med det samme om en ekstern juridisk vurdering af ansvaret, og jeg iværksatte en ekstern revisionsundersøgelse.

Vi er nu blevet klogere på, hvordan det kunne ske, men jeg tager til efterretning, at Kammeradvokaten har vurderet, at det ikke er muligt at placere et tjenstligt ansvar.

Undersøgelsesform

Den foreliggende undersøgelse er en advokatundersøgelse, som er foretaget ud fra et på forhånd defineret kommissorium. Formen blev valgt for at sikre en hurtig og effektiv undersøgelse af sagen med henblik på en vurdering af, om der

er grundlag for at indlede retlige skridt mod nogen af de involverede.

Valg af advokat

Kammeradvokaten blev valgt til at stå for undersøgelsen, fordi det følger af Kammeradvokataftalen, at Kammeradvokaten er statens primære leverandør af juridisk rådgivning. Men også fordi de juridiske forhold i sagen krævede en ekstern undersøger med speciale i og stor erfaring med dels det statslige område og dels ansættelsesret. Derfor var Kammeradvokaten et oplagt valg.

Det er vigtigt for mig at pointere, at Kammeradvokaten er en ekstern, uafhængig rådgiver. I selve kommissoriet blev netop den uafhængighed beskrevet.

Kontakten til kammeradvokaten er sket via en uvildig kontaktperson i ministeriet og for at sikre habilitet og neutralitet yderligere, er det udelukkende den juridiske søjle i ministeriet, der har haft kontakten med kammeradvokaten.

Hverken jeg eller ministeriet har haft indflydelse på undersøgelsens form eller på Kammeradvokatens konklusioner. Vi har heller ikke set rapportens konklusioner, før den var afsluttet.

De retlige rammer for vurderingen af, om der foreligger en tjenesteforseelse

For at kunne svare konkret på spørgsmålet vil jeg dykke lidt mere ned i, hvad et tjenstligt ansvar er. Når det skal vurderes, om der foreligger en tjenesteforseelse, er der ifølge kammeradvokaten nogle betingelser, der alle skal være opfyldte.

Der tages udgangspunkt i tjenestemandslovens § 10, hvor betingelserne er, at der skal være tale om:

- 1) En objektiv tilsidesættelse af en pligt (pligtforsømmelse)
- 2) En tilsidesættelse, der kan tilregnes en person som forsætlig eller uagtsom
- 3) Og tilsidesættelsen skal være af en vis grovhed

Kammeradvokatens vurdering

Kammeradvokaten har opdelt sin undersøgelse i tre dele.

Første del vedrører perioden 2000-2007, hvor et tilskudssystem kaldet PAS blev anvendt. Anden del vedrører perioden 2008-2015, hvor et tilskudssystem kaldet TAS blev indført.

Tredje periode vedrører perioden 2015-2018, hvor TAS fortsat var i brug, og hvor tilskudsadministrationen har været placeret i Socialstyrelsen.

Det er Kammeradvokatens vurdering, at der i den første periode ikke er tilstrækkelige faktuelle oplysninger om hverken besvigelsermetoder eller kontrolmiljø til at gennemføre en vurdering af ansvar.

Kammeradvokaten trækker her på PwC's undersøgelse. Det har været PwC's vurdering, at de ikke kan undersøge kontrolmiljøet før 2008. For så skulle de tage afsæt i systemet PAS, som ikke længere er i drift. Data og informationsmængden bliver mindre, jo længere tilbage undersøgelserne kommer.

I den anden periode har PwC kunnet basere sig på oplysninger i TAS-systemet, men grundlaget er dog efter Kammeradvokatens vurdering heller ikke i den periode tilstrækkeligt sikkert.

Så det forholder sig lidt forsimplet sådan, at der i frem til 2015 ikke er de nødvendige oplysninger til, at man kan foretage vurderingen af, om der kan placeres et tjenstligt ansvar.

Efter 2015, hvor tilskudsadministrationen har ligget i Socialstyrelsen, har PwC et godt overblik over kontroller mv., og dokumentationen er generelt mere omfattende. Her foreligger der efter Kammeradvokatens opfattelse et tilstrækkeligt grundlag til en ansvarsvurdering.

Men Kammeradvokaten konkluderer, at ansvarsbetingelserne ikke er opfyldte, og at det derfor ikke er muligt at placere et tjenstligt ansvar herfor hos de funktioner, der i denne periode beskæftigede sig med tilskudsadministrationen eller det departementale tilsyn.

Kammeradvokaten konkluderer dette, selvom der heller ikke i denne periode har været etableret kontrolfunktioner eller funktionsadskillelser, der kunne hindre besvigelserne.

I den forbindelse fremhæver Kammeradvokaten en række forhold. Herunder, at de kontrolsvagheder, som PwC har af dækket vedrørende manglende funktionsadskillelse, formentlig har eksisteret siden systemet blev taget i brug tilbage i 2008.

Det er derfor Kammeradvokatens vurdering, at Socialstyrelsen i 2015 har overtaget et fejlbehæftet system, og at Socialstyrelsen ikke har tilsidesat en reaktionspligt. Det lægges her til grund, at der ikke foreligger oplysninger om, at der skulle være nogen form for indikation af eller mistanke om intern svindel eller tilsvarende alvorlige uregelmæssigheder hverken i tiden før omorganiseringen i 2015, hvor Socialstyrelsen overtog tilskudsadministrationen, eller efterfølgende.

Konklusionen fra Kammeradvokatens side er lidt populært sagt, at Socialstyrelsen overtog nogle allerede – igennem mange år – eksisterende kontrolsvagheder, som ikke sådan uden videre lod sig afdække.

For mig handler det ikke om, at der skal findes en sydebuk, men først og fremmest om at komme til bunds og rydde op. Jeg har hele tiden været klar til at drage alle nødvendige konklusioner af den her sag. Men jeg har været nødt til at tage Kammeradvokatens rapport til efterretning.

Og det er jo bestemt ikke det samme som, at jeg ikke finder det kritisabelt, at der ikke igennem årene ikke har været tilstrækkeligt styr på området. Det er ene og alene et spørgsmål om at acceptere juraen i det her.

Jeg er af den opfattelse, at der er foretaget en meget grundig og kompetent undersøgelse, så jeg tror ikke, at en ny undersøgelse vil kunne komme til at andet resultat, og den vil så i øvrigt også være en unødvendig anvendelse af ressourcer.

Men det er klart, at jeg netop af den grund er meget optaget af, hvordan vi kommer rigtigt videre herfra. Om der f.eks. er de rigtige kompetencer de rigtige steder.

Jeg har bedt min departementschef og mit departement tage fat på det arbejde. Der er etableret en tilsynsenhed i departementet, som bl.a. har til opgave at følge styrelsens opgaveløsning meget tæt, og der er en tæt dialog med Socialstyrelsens direktør.

[Opfølgning på Rigsrevisionens anbefalinger mv.]

Jeg vil herefter kommentere på spørgsmålet om opfølgning på Rigsrevisionens anbefalinger. Jeg redegjorde for det samme ved samrådet i november 2018 af samme parti, men jeg har siden da fået resultaterne af de to eksterne undersøgelser, som også begge har set på ministeriets opfølgning på Rigsrevisionen. Jeg vil derfor tage udgangspunkt i deres vurdering af ministeriets opfølgning i dag.

PwC tager afsæt i Rigsrevisionens notat til statsrevisorerne om tilskudsadministration i 2002-2017 fra november 2018. PwC bemærker, at en række forhold, som Rigsrevisionen historisk har haft bemærkninger til, stadig var gældende i efteråret 2018. Det leder PwC til den konklusion, at ministeriets løbende opfølgning kun har været delvis, eller ikke er blevet implementeret.

PwC vurderer bl.a. på den baggrund, at Rigsrevisionen gennem årene er kommet med anbefalinger, der kunne bidrage til at begrænse eller helt stoppe besvigelserne.

Kammeradvokaten er gået tættere på og har foretaget en fuldstændig gennemgang af relevante passager fra Rigsrevisionens rapporter, samt dokumentation for ministeriets opfølgning, hvor det har været muligt.

Kammeradvokaten konkluderer, at Socialstyrelsen i væsentligt omfang har imødekommet Rigsrevisionens bemærkninger siden 2015. Og at Socialstyrelsen ikke har haft grund til at tro, at der udestod en opfølgning på tidligere bemærkninger, fra før tilskudsadministrationen blev placeret i styrelsen.

Min egen tolkning er, at nok har ministeriet løbende fulgt op. Men her i bagklogskabens klare lys, var det enten ikke den rette opfølgning, eller opfølgningen har været utilstrækkelig.

Jeg må konkludere, at Rigsrevisionens bemærkninger og håndtering heraf, ikke har givet Kammeradvokaten grundlag for at placere et ansvar. Blandt andet fordi, at Rigsrevisionen løbende har lukket kritikpunkterne efter ministeriets opfølgning.

Og jeg læser også af PwC's rapport, at der er foretaget en række forbedringer af kontrolmiljøet siden 2014, som, PwC mener, kan have været medvirkende til faldet i besvigelserne. Og svindlen blev jo også opdaget i en intern kontrol.

[Afslutning]

Hovedet på sømmet er, at vi alle har undret os over, hvordan der kan svindles så meget og så ikke placeres et ansvar.

Jeg har selv taget juraen til efterretning.

Og for at gentage – en ny undersøgelse gør det i min optik ikke. En ny undersøgelse ændrer jo først og fremmest ikke på, at vi mangler det fulde grundlag.

Derimod er jeg selvfølgelig meget optaget af den oprydning, der er en følge af den her sag. Dels oprydningen i vores tilgang til området – det vi i ministeriet er nødt til at kigge på og stramme gevaldigt op på. Men også på den store oprydning, der også drejer sig om befolkningens tillid til det offentlige.

Det her er jo en sag, som er forløbet over mange år. Og der har også gennem årene siddet mange ministre i stolen af forskellige partifarver.

Derfor synes jeg også, at vi har et fælles politisk ansvar for at genopbygge befolkningens tillid. Den opgave har jeg også taget på mig.